



7.43x32.63	1	עמוד 25	ישראל היום! - כותרת	24/08/2026	98818016-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

האידיאל שלא מופיע במצע :



אריאל פלדשטיין

האידיאל שלא מופיע במצע

לפני 129 שנה, בסוף אוגוסט 1897, התכנס בבזל הקונגרס הציוני הראשון. הרעיון הציוני לא נולד שם: קדמו לו מבשרי הציונות, חיבת ציון ויוזמות להתיישבות בארץ ישראל. החידוש הגדול של בזל היה אחר: לראשונה, רעיון לאומי הפך לתוכנית פעולה מאורגנת של התנועה הציונית.

הציונות קיבלה מוסדות, הנהגה ובעיקר תוכנית: "תוכנית בזל". נוסח התוכנית היה קצר וזהיר: "הציונות שואפת להקים לעם היהודי בית מולדת בארץ ישראל, מובטח לפי משפט הכלל". לצידו נקבעו האמצעים: התיישבות בארץ ישראל, ארגון העם היהודי, חינוך התודעה הלאומית והשגת הסכמת הממשלות.

מאחורי המילים המדודות הסתתר חזון מרחיק לכת. הרצל ידע היטב מדוע תוכנית בזל לא מדברת במפורש על הקמת "מדינת היהודים". ניסוח חד מדי עלול היה לעורר התנגדות בקרב ממשלות, וגם בקרב יהודים שחששו מהמשמעות המדינית של הציונות. ימים ספורים לאחר הקונגרס, הרצל כתב ביומנו כי בבזל ייסד את מדינת היהודים, אך הוסיף שאילו היה אומר זאת בפומבי – הוא היה נענה בלעג.

הציונות היא אידיאל שאין לו סוף. אסור שמערכת הבחירות תעסוק רק בדרך אל הקלפי – המפלגות צריכות לומר מהי הציונות שהן מציעות לישראל של הדור הבא

מאז, המושג "ציונות" השתנה רבות: בתחילה עמדה במרכז השאיפה להכרה מדינית. אחר כך נוספו עלייה, התיישבות, בניית מוסדות לאומיים, יצירת תרבות עברית והקמת כוח מגן. אחרי 1948 נדרשה הציונות להתייחס עם שאלה חדשה: מהי משמעותה, לאחר שהיעד שנראה כמעט דמיוני בבזל הפך למדינה ריבונית?

הרצל הציע תשובה עמוקה: בשנת 1899 הוא הגדיר את הציונות "אידיאל שאין לו סוף". מבחינתו, השיבה לארץ לא היתה קו הסיום. הציונות נועדה להמשיך קדימה, לעצב חברה, תרבות וזהות ולהציב בפני העם היהודי יעדים חדשים. בכך טמון אולי אחד הרעיונות החשובים ביותר שהוריש לנו: ציונות אינה רק תשובה לשאלה היכן חיה העם היהודי, אלא גם לשאלה איזו חברה הוא מבקש לבנות. ערב הבחירות בישראל, ראוי לחזור לבזל ולשאול: מה פירוש ציונות במדינה ריבוי? בית בת 78 שנים? מהי מחויבותה ליהודי התפוצות? כיצד היא מתמודדת עם הפערים בחברה הישראלית, עם שאלת העלייה, עם הזהות היהודית והדמוקרטית, עם ההתיישבות, עם החינוך ועם הקשר בין חלקי העם? ובעיקר: איזה חזון משותף היא מציעה לדור הבא?

לפני 129 שנה, אנשים שהתפלגו כמעט בכל שאלה הצליחו להסכים על יעד משותף ולהפוך אותו לתוכנית פעולה. ערב הבחירות, ראוי לדרוש מן המבקשים להנהיג אותנו לא רק להסביר נגד מי הם, אלא גם לאן הם מבקשים להוביל. בחירות מכריעות מי ישלוט בארבע השנים הבאות – ציונות אמורה לשאול איזו מדינה תהיה כאן בעוד דור.

אם הרצל צדק, והציונות היא אידיאל שאין לו סוף, אסור שמערכת הבחירות תעסוק רק בדרך אל הקלפי. המפלגות צריכות לומר מהו האידיאל הציוני שהן מציעות למדינת ישראל של הדור הבא. וגם אנחנו, הבוחרים, צריכים לשאול את עצמנו לא רק במי נבחר, אלא גם לשם מה. לפני 129 שנה הצליחה הציונות להגדיר יעד משותף. ערב הבחירות, השאלה המטרידה היא אם אנחנו מסוגלים לעשות זאת יחד.

פרופ' אריאל פלדשטיין הוא היסטוריון בחוג ללימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה באוניברסיטת אריאל